Rabbi K BES

(I)

5776 יתרו

1. ח זכור את־יום השבת לקדשו: ששת ימים תעבד ועשית כל־מלאכתך: ויום השביעי שבת ליהוה אלהיך לא־תעשה כל־מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך: יא כי ששת־ימים עשה יהוה את־השמים ואת־הארץ את־הים ואת־כל־אשר־בם וינח ביום השביעי על־כן ברך יהוה את־יום השבת ויקדשהו:

(שמות כ, ח-יא)

2. ועשית כל מלאכתך, כשתבא שבת. יהא בעיניך כאילו כל מלאכתך עשויה, שלא תהרהר אחר מלאכה.

(רש״י, שם)

3. **ששת ימים תעבוד**, ר׳ יהודה בן בתירא אומר [אדם] שאין לו מלאכה לעשות מה יעשה? אם יש לו חצר חרבה או שדה חרבה ילך ויתעסק בה, שנאמר ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, ומה תלמוד לומר ועשית כל מלאכתך, להביא את מי שיש לו חצרות או שדות חרבות ילך ויתעסק בהן.

(אבות דרבי נתן (נו״א) פרק י״א)

4. **ששת ימים תעבוד**, רבי אומר הרי זו גזרה אחרת שכשם שנצטוו ישראל על מצות עשה של שבת כך נצטוו על המלאכה.

(מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי)

5. ועוד היה רבי אומר גדולה היא מלאכה שאפילו לאדם חצר או גינה חרבים ילך ויעסוק בהם כדי שיהא עסוק במלאכה. אמר[ו] לו מעשה ברבי יאשיהו שהיה מפנה את כליו מערב שבת עם השיכה מבית זה לבית זה מזויות זה לזויות זה. אמרו לו רבי למה אתה עושה כך, אמר להם כדי שתעביר עלינו שבת שנאמר שבת וינפש

(אבות דרבי נתן (נו״ב) פרק כ״א)

6. ונראה שדרש זה אינו ענין של אגדה ורמז גרידא אלא לדעת רבי ור״א זהו דרש הנוגע להלכה, ומכאן י״ל מקור להדין שנפסק בשו״ע או״ח סי׳ רמ״ח: מותר להפליג בספינה [illegible] אפילו בע״ש אם הולך לדבר מצוה כו׳ ואפילו במקום שיצטרך הישראל לעשות את״כ מלאכה בשבת להוליך הספינה, ובסוף הסימן כותב הרמ״א וי״א כל מקום שאדם הולך לסחורה כו׳ חשוב הכל דבר מצוה ואינו חשוב דבר הרשות רק כשהולך לטייל. . . . והמג״א כתב על דברי הרמ״א הולך לסחורה אפילו יש לו מזונות והולך לסחורה להרוחה.

(הרמ״מ כשר, מלואים לתורה שלמה ט״ז י״ב)

7. ששת ימים תלקטהו וביום השביעי שבת לא יהיה־בו:

(שמות טז, כו)

8. רבי צדוק אומר, אל תעשם עטרה להתגדל בהם, ולא קרדום לחפור בהם. וכך היה הלל אומר, ודאשתמש בתגא, חלף. הא למדת, כל הנהנה מדברי תורה, נוטל חייו מן העולם(יט):

(אבות ד, ה)

9. וכשצר אספסינוס על ירושלים בא לפניו ר׳ יוחנן בן־זכאי. אמר לו אספסינוס: אם יש לך אוהב או קרוב בעיר, שלח והוציאהו עד שלא יכנסו אוכלוסין שלי. שלח את־ר׳ אליעזר ור׳ יהושע להוציא את־ר׳ צדוק. הלכו ומצאוהו בפתח השער. כשבא עמד ר׳ יוחנן בן־זכאי לפניו. אמר לו אספסינוס: לפני זקן כושל זה אתה עומד? אמר לו: חייך, אלו היה בעיר עוד אחד כמותו, ואוכלוסין שלך כפלים – לא היית יכול לכבשה. אמר לו: במה כחו? אמר לו: שאוכל גמזו אחד ושונה עליו מאה פרקים. אמר לו: ולמה הכחיש כל־כך? אמר לו: מחמת צומות ותעניות. שלח והביא רופאים והיו מאכילין אותו קמעא־קמעא ומשקין אותו קמעא־קמעא עד שחזר עליו גופו (גטי נו.; איכ״ר א, לא).

(ר״ג מספר תולדה)

10. כבר השבתי שלא לדבר בצוואה זו מפני שהיא ברורה, וגם מפני שאני יודע שדברי בה לא ימצאו חן בעיני רוב גדולי התורה ואולי אף כולם. אבל אומר ולא אשים לב ומבלי לחוש למי שקדם ולא לנמצאים. דע שזה אמרו, אל תעשה את התורה קרדום לחפור בה, כלומר אל תחשבנה כלי לפרנסה, ופירש ואמר שכל הנהנה בעולם הזה בכבוד תורה הרי זה הכרית את נפשו מחיי העולם הבא, והתעלמו בני אדם בלשון הזה הברור והשליכוהו אחרי גום, ונתלו במשמעים שאינם מבינים אותם, ואני אבארם, וקבעו לעצמם זכויות על היחידים ועל הקהלות, ועשו את משרות התורניות חוקי מוכסים, והשגו את בני אדם בהטעאה מוחלטת שזה חובה ושצריך לעזור לחכמים ולתלמידים ולאנשים המתעסקים בתורה ותורתן אומנותן. וכל זה טעות שאין לו יסוד בתורה ולא רגלים להסמך עליהם כלל. כי כאשר נתבונן בעקבות החכמים ז״ל לא נמצא להם שגבו מבני אדם ולא קבצו נדבות לישיבות המרוממות והמכובדות ולא לראשי גליות ולא לדיינין ולא למרביצי תורה ולא לאחד מן הממונים ולא לשאר אדם, אלא מצאנו את כולם יש מהם שהיה מצבו דחוק בתכלית ויש שהיה עשיר גדול בתכלית, וחלילה לי מה׳ לומר שהם לא היו מתנדבים ולא נותנים צדקה, אלא אותו שמצבו דחוק אלו פשט ידו לקבל היו ממלאים לו את מקומו זהב ומרגליות, אבל לא עשה כן, אלא נתעסק במלאכה שיתפרנס ממנה אם ברווחה ואם בדוחק, והיה בז למה שבידי בני אדם, כיון שהתורה מנעתו מכך.

(פיה״מ לרמב״ם, שם)

11. **ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך.** יאמר כל הששת ימים אפשר לך **שתעבוד** את השם יתברך עם עשיית כל **מלאכתך**, כענין האבות שהיו עובדים את הש״י **עם עבודת** המקנה ושאר ענינים הגופניים. אבל **יום השביעי שבת** כלו יהיה לה׳ אלהיך לא **תעשה בו** מלאכה כלל. זה שמעתי בשם הרמב״ם ז״ל.

(רבנו בחיי)

12. חביבה היא המלאכה, שהקב״ה העסיק את אבותינו במדבר ששה חדשים במלאכת המשכן והיתה יכולת לפני הקב״ה לבראת את המשכן בהרף עין, אלא לא השרת שכינתו בישראל אלא מתוך המלאכה, שנא׳ ויכל משה את המלאכה. הא למדת שהמלאכה חביבה.

(משנת ר׳ אליעזר פרק ב׳)